

активізувати цю діяльність задля відновлення найкращих дослідницьких традицій і створення нових наукових шкіл.

О.Г. Дейнека

СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Вітчизняні ВНЗ зацікавлені як в отриманні прибутку (і таким чином у скороченні залежності від урядової підтримки, яка постійно знижується), так і в ствердженні свого іміджу, специфіки підготовки фахівців свого профілю на міжнародній арені. На сьогоднішній день все частіше використовується термін "ВНЗ-підприємство", який охоплює практично всі характеристики, властиві сьогоднішній вітчизняній вищій освіті. Поняття "підприємство" охоплює як економічні, так і наукові, академічні аспекти освітньої діяльності ВНЗ виходячи з того, що ВНЗ функціонують, з одного боку, за традиційними законами, але, з іншого боку, вимушені підкорятися новим законам конкуренції та необхідності збереження і розвитку престижу, іміджу і прибутку навчального закладу.

Потрібно ясно розуміти, що підприємницький погляд на функціонування й розвиток системи вищої освіти є лише одним з багатьох мотивів, який пробуджує інтереси практично всіх ВНЗ до діяльності з урахуванням процесів глобалізації. Диференційовані академічні пошуки інтернаціоналізації навчальних планів, мобільність студентства і професорсько-викладацького складу, яка постійно підвищується, участь у допоміжних, суміжних з освітніми, програмах з надання різноманітних послуг — все це також входить до числа важливих проявів процесу глобалізації. Потрібно до того ж зазначити, що гроші, які отримуються вищими навчальними закладами від підприємницької діяльності, дають можливість виходячи з внутрішніх потреб ВНЗ використовувати їх з метою укріплення і розвитку педагогічної, навчальної, дослідницької та матеріально-технічної інфраструктури закладу освіти.

Показовим прикладом взаємовпливу підприємницького підходу і глобалізації у вищій освіті є розвиток транснаціональної освіти. Саме в рамках такої освіти можна спостерігати особливості сучасного функціонування традиційних вищих навчальних закладів, їх дії на міжнародній арені в просторі ринку, у межах якого вищими закладами освіти реалізуються соціальні ролі приватних провайдерів освіти, про які говорилося вище. У ході впровадження глобальних інновацій у системі вищої освіти країнами-імпортерами освіти розробляється регулююче законодавство, яке охоплює питання захисту споживача освіти, захисту регіональних (місцевих) систем вищої освіти та забезпечення якості освіти, що імпортується. Країни-експортери освіти, як правило, створюють

кодекси етичної практики в системі освіти та піклуються насамперед про репутацію своїх закладів освіти, оскільки вони працюють на міжнародній арені. Удосконалення, реформування, збільшення конкурентоспроможності вищих навчальних закладів відповідає парадигмі вищої освіти як підприємства, яке працює в глобальному конкуруючому просторі. Дійсно, вищий навчальний заклад, який надає транснаціональну освіту, стикається з такими ж проблемами управління, як і будь-яка мультинаціональна організація включаючи урахування різних культурних очікувань, правові вимоги, ринкові можливості, фінансові проблеми і забезпечення якості.

У період глобалізації поняття "якість освіти" набуває особливого смислу, тому що саме якість освіти стає показником результативності глобальних інновацій. До поняття якості можна включити безліч чинників: це і ступінь задоволення особистістю результатами освіти, і кількість можливих різнорівневих освітніх пропозицій у регіоні та країні, і професіоналізм професорсько-викладацького складу тощо. Якість освіти охоплює не тільки змістовну частину вищої освіти, але й її структурні та організаційні характеристики.

Є декілька аспектів, що пов'язують глобалізацію із забезпеченням якості освіти: конкурентоспроможність держав на світовому ринку експорту освіти (і потреба України в "утриманні позицій на ринку" шляхом демонстрації ефективних механізмів забезпечення якості освіти); міжнародна мобільність робочої сили та інші.

Існує безліч стратегій подальшого розвитку і трансформації системи вищої освіти як відкритих для співтовариств ВНЗ, що діють в умовах глобалізації. Одна з них - критично переусвідомити ролі, права і відповідальність за прийняття управлінських рішень у ході впровадження реформ системи вищої освіти.

*О.Г. Дейнека,
Л.О. Позднякова*

РОЛЬ І МІСЦЕ ЛЕКЦІЇ У ВНЗ

Лекція є головним ланцюгом дидактичного циклу навчання. Її мета - формування орієнтованої основи для засвоєння студентами навчального матеріалу.

Як свідчить досвід, відмова від лекції суттєво знижує науковий рівень підготовки студентів, порушує системність і рівномірність роботи протягом семестру. Тому лекція продовжує залишатися провідною формою організації навчального процесу у ВНЗ.

У навчальному процесі виникає декілька ситуацій, коли лекційна форма навчання унеможлиблює заміну якоюсь іншою: